

Vadlīnijas par naudas summu personiskiem izdevumiem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma (turpmāk – SPSP likums) 29. panta otrajā daļā noteikto ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas (turpmāk – institūcija) klientiem ik mēnesī ir tiesības uz noteiktu naudas summu personiskiem izdevumiem šādā apmērā:

1) pilngadīgai personai, kura ir SPSP likuma 13.¹ panta trešajā daļā noteiktās pensijas vai atlīdzības, vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta vai pabalsta transporta izdevumu kompensēšanai personām ar invaliditāti, kurām ir apgrūtināta pārvietošanās, vai pabalsta personai ar invaliditāti, kurai nepieciešama kopšana, saņēmēja, naudas summa, kas paliek tās rīcībā pēc ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas pakalpojuma apmaksas, nedrīkst būt mazāka par 15 % no tai izmaksājamās šo maksājumu kopējās summas;

2) pilngadīgai personai, kura nav SPSP likuma 13.¹ panta trešajā daļā noteiktās pensijas vai atlīdzības, vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta, vai pabalsta transporta izdevumu kompensēšanai personām ar invaliditāti, kurām ir apgrūtināta pārvietošanās, vai pabalsta personai ar invaliditāti, kurai nepieciešama kopšana, naudas summa, kas tai izmaksājama no ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas budžeta, ir 15 % no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra;

3) bērnam no septiņu gadu vecuma naudas summa, kas izmaksājama no ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas budžeta, ir 15 % no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra, kāds noteikts Valsts sociālo pabalstu likuma 13. panta pirmās daļas 1. punktā minētajām personām. Ilgstošas sociālās aprūpes institūcija, ņemot vērā institūcijas budžeta iespējas, var lemt par lielākas naudas summas piešķiršanu.

Šajās vadlīnijās ir doti piemēri, kā piemērot Likuma normas¹, aprēķinot naudas summu personiskiem izdevumiem pilngadīgām personām un bērniem institūcijā. Vadlīnijās minētajos piemēros tiek pieņemts, ka institūcijas pakalpojuma cena pilngadīgai personai ir 900,00 eiro mēnesī.

I Naudas summa personiskiem izdevumiem personām, kuras ir pensijas saņēmējas

Naudas summa personiskiem izdevumiem 15% apmērā tiek aprēķināta no klientam izmaksātās valsts pensijas (ieskaitot piemaksu pie pensijas) vai

¹ Ievērojot grozījumus SPSP likuma 29 panta otrajā daļā, kas stājas spēkā ar 2022.gada 1.aprīli.

izdienas pensijas, vai speciālās valsts pensijas, vai atlīdzības par darbspēju zaudējumu, kaitējuma atlīdzības, atlīdzības par apgādnieka zaudējumu sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību vai noslēgtās mūža pensijas apdrošināšanas līgumā par uzkrātā fondētās pensijas kapitāla saņemšanu vai pabalsta mirušā pensijas saņēmēja laulātajam, vai pensijas atbilstoši ārvalsts normatīvajiem aktiem (turpmāk kopā — pensija vai atlīdzība), vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta, kā arī SPSP likuma 29.panta otrajā daļā noteiktajiem pabalstiem. Ja klients ir vairāku pensiju vai atlīdzību saņēmējs, viņam izmaksā 15% no katras iepriekš minētās pensijas vai atlīdzības.

1. piemērs. Klients saņem vecuma pensiju 364,50 eiro un pabalstu personai ar invaliditāti, kurai nepieciešama kopšana, līdz ar to klientam izmaksājamā naudas summas personiskiem izdevumiem ir $((364,25 + 213,43) * 15\%)$ 86,65 eiro.

2. piemērs. Klientam izmaksātā vecuma pensija ir 1240,00 eiro, saņemtā pakalpojuma cena ir 1100 eiro. Klientam tiek izmaksāta visa summa, kura paliek pāri pēc pakalpojuma samaksas, un tā kā tā ir lielāka par 15% no pensijas, tad papildu naudas summa personiskiem izdevumiem netiek piemaksāta, bet tiek izmaksāta visa summa, kas pārsniedz sociālā pakalpojuma cenu ($1240,00 - 900,00 = 340,00$ eiro).

3. piemērs. Klients saņem ārvalsts pensiju 290,00 eiro un Latvijas valsts vecuma pensiju 170,40 eiro, kopā 460,40 eiro. Klientam izmaksājamā naudas summa personiskajiem izdevumiem ir 69,06 eiro $((290,00 + 170,40) * 15\% = 69,06$ eiro).

II Naudas summa personiskiem izdevumiem personām, kuras ir valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējas

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmo daļu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķir personai, kurai nav tiesību saņemt valsts pensiju (izņemot apgādnieka zaudējuma pensiju personai ar invaliditāti) vai apdrošināšanas atlīdzību sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību.

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs **no 2024.gada 1.janvāra**² ir:

- personām, kuras sasniegušas vecumu, kāds saskaņā ar likumu "Par valsts pensijām", lai tās iegūtu tiesības uz vecuma pensiju – **137,00 eiro**;

² Informācija par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēriem pieejama arī LM mājas lapā: <https://www.lm.gov.lv/lv/minimalo-ienakumu-limenis>

- **apgādnieka zaudējuma gadījumā** par bērnu līdz septiņu gadu vecumam ir **171,00** eiro, par bērnu no septiņu gadu vecuma – **206,00** eiro;
- personām ar **III invaliditātes grupu** – 137,00 eiro, personām ar **III invaliditātes grupu no bērnības** – 171,00 eiro;
- personām ar **I un II invaliditātes grupu** ir atkarīgs no nodarbinātības fakta:

Personai noteiktā invaliditāte	Strādājošiem	Nestrādājošiem
I grupa	191,80 eiro	249,34 eiro
I grupa no bērnības	239,40 eiro	311,22 eiro
II grupa	164,40 eiro	197,28 eiro
II grupa no bērnības	205,20 eiro	246,24 eiro
III grupa	137,00 eiro mēnesī neatkarīgi no nodarbinātības.	
III grupa no bērnības	171,00 eiro neatkarīgi no nodarbinātības.	

Ņemot vērā, ka pilngadīgie institūciju klienti (personas ar I un II invaliditātes grupu) ir personas ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, viņu patstāvīgās funkcionēšanas spējas ir būtiski traucētas un viņu spējas iesaistīties nodarbinātībā ir minimālas, līdz ar to **naudas summa personiskiem izdevumiem pilngadīgai personai ar I un II invaliditātes grupu tiek aprēķināta, par pamatu ņemot valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru, kāds nosakāms nestrādājošam pabalsta saņēmējam.**

Klientiem, kuri saņem pakalpojumu par valsts budžeta līdzekļiem (klienti ar smagiem garīga rakstura traucējumiem, neredzīgas personas, kurām ir noteikta I vai II invaliditātes grupa), tiek pārtraukta valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta izmaksa (saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 20.pantu), tāpēc institūcijai ir jāveic aprēķini atbilstoši klientam noteiktajai invaliditātes grupai.

4. piemērs. Klientam ir piešķirts valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts kā nestrādājošai personai ar II invaliditātes grupu no bērnības (246,24 eiro), naudas summa personiskiem izdevumiem ir 36,94 eiro ($246,24 \cdot 15\% = 36,94$ eiro).

III Naudas summa personiskiem izdevumiem personām, kuras ir gan pensijas, gan valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējas

Gadījumā, kad klients, atrodoties institūcijā saņem gan valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, gan pensiju (piemēram, apgādnieka zaudējuma pensiju), tad arī klienta personiskiem izdevumiem paredzētās naudas summas aprēķināšanā ir piemērojamas izņēmuma analogijas, t.i., klienta rīcībā esošajai summai ir jābūt 15 % no abu saņemamo naudas summu kopsummas.

5. piemērs. Klientam ir II invaliditātes grupa no bērnības (valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs 246,24 eiro ($246,24 \cdot 15\% = 36,94$ eiro) un apgādnieka zaudējuma pensija 203,00 eiro (15 % no tās ir 30,15 eiro), tātad nauda summa personiskiem izdevumiem ir 67,09 eiro.

IV Naudas summa personiskiem izdevumiem bērniem

Bērnam atbilstoši SPSP likuma 29. panta otrās daļas 3. punktā minētajam izmaksājamā naudas summa personiskiem izdevumiem tiek aprēķināta no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra, kāds noteikts Valsts sociālo pabalstu likuma 13. panta pirmās daļas 1. punktā minētajām personām, tas ir **no 137,00 eiro**. Izmaksājot bērniem naudas summu personiskiem izdevumiem, netiek vērtēts, vai bērnam ir vai nav noteikta invaliditāte. Naudas summa personiskiem izdevumiem ir 20,55 eiro apmērā ($137,00 \cdot 15\% = 20,55$ eiro).